

Pai rudan daka qqahan

阿嬤與樓梯

創作理念

Qntaun mu pnatis nii gaga kntnaun cmiyuk, Taiwan saya qmita knriyung mgrudan seediq ma biciq tntingal na laqi, alang ita seediq mnetur so nii duri. Kii snpugan na ka Kwoca Hwacang Weyuehwe alang saya we knrrudan alang (meniq seediq hmrinas mmteru knmxalan rima knkawas de niqal mpitu betaq maxal sepac %), maha klaun snpegan de kawas 2025 maha mosa knremux knrrudan ba alang (meniq seediq hmrinas mmteru knmxalan rima knkawas de niqal mpusal %). Pnatis nii gaga pqqita, ptyapan gmgaalu kndkilan seediq knrudan nii uxe ba knthuwe qmita ooda nii, ptyapan smmalu uka rriqu ddaun, maha qulun naq ppheyu kana kndkilan kndesan, kiya maha sbleyaq, malu lnglengang, ma uka rriqu ddaun.

Cbeyo, meniq alang seediq qpahun mu qmlahang seediq mnarux ciida, ado theya ba qpahun mu, kntheya ma gheti ba dguyaq naqah ddaun, ini ba knbaka kndehuk ka sapah ising, manum eguw theruy alang pngerah ka rrizo, uka pddayo ka seediq tnsapah, kii uka seediq qmlahang seediq ini kela ani mmaanu, kndudul pteeyux mege seediq qmlahang knbsiyaq, uka brahang mege knmalu qmlahang. Kii mesa ku lmngelung, meniq alang ita seediq naka pheyu seediq qnmlahang mnarux, kii seediq alang maha naq qmlahang seediq alang, psstaring seediq alang, kii maha mpqmlahang seediq rdrdan, maha sbleyaq lnglengang betaq rudan ka rdrdan alang denu.

作者簡介

梁秀珍 Bakan Temu

族語支援教師
護理師退休

看到這篇文章正呼應著，當代台灣面臨人口老化及少子化的問題，原鄉地區也無一倖免。據國家發展委員會數據統計現為高齡社會（占 65 歲以上人口 7~14%），推估 2025 年即將邁入超高齡化社會（占 65 歲以上人口 20% 以上）。這篇文章反映出，高齡友善環境規劃是刻不容緩的問題，無障礙設施規劃設計，應納入並佈建在整個生活公共空間，讓長者能安全、安心，及無礙。

過去，從事護理工作時任職於偏鄉，因位處偏鄉，幅員遼闊且交通不便，醫療資源可及性不足，青壯年外移人口增加，家人支持者缺乏，致失能人口無人照顧，加乘長期照護輸送、無法實質給予完善照護。實在是覺得，在原鄉地區應培力在地照護人才，讓部落人照顧部落人，活化社區人才，成為照護長者之守護者，讓部落長者能安心終老。

Pai rudan daka qqahan

Sapah hnyegan nniqan alang pngerah saya ge, ani naq sapah walu ma sapah paru, so lenglungan na rdrudan de, maha niqan sbleyaq nniqan na dungal; bobo na maha slmeyan pstarin btasil kdkilan ka sapah walu, ani inu niqan biciq qqahun mosa baro ma meyah truma ka sapah paru, niqan naq pqnaqah na duri.

Qqahan rriku na ka sapah walu, eguw ba rdrudan knnuudus bukuy de wada sliqan tntunan qqahan na mntena btunux kii. Hmrinas maxal kawas meniq hiya ka dheya, dmanga laqi hini, tnpusu ma mtbeno, mtlue kndesan alang kssiyo daka rudan msdaling, ini leexan asi theruy icil. Malu hei han ge, ini na ba snhiyun kesun “Uka brahan” ani daha tntunan, ini knkeli mkkaro naq ka hey. Ciida netur niqan lqlaqi rmengo dheya brigi sapah ma skadi kingal sapah gnbgrah, ma mosa lmngelung rudan beyo de, maha su na asi kseengi, mseyang. Ngalun na rmengo knciyuk Tanah Tunux ciida, ma mntena qolic wewe kweko na mgleun cnbuwan. Ini daha ba klai snaaxan riso daka rudan ka nii, mkela milo knpriyux bukuy ka riso han, rudan de qtai ta ilo knpriyux bukuy isu duri peni!

Berah mterun kawas de wada theruy daya tnsapah mu, mari snalu gnbgrah

sapah walu tgteru tntunan, mqaras meniq hii. Malu kana hei tnsapah kmxalan, wano mpitu kmxalan kawas ka pai rudan duri. Mbeyax mkkesa clokah ka hei, mkkere ma stenge beyax na, leexan na aliali mosa pstarin, nniqan bungu biciq qhuni rudan sapah cmucac, kesun Nefu Kersyueyuencyu ka saya, ma tutuy ka lenglungan na de, murux naq taapa rulu puniq, mosa Rotong maruy rodux bibi qcurux wawa (Naqah wawa na Tapei lmngelung ka hey). Ini miyan lmngelung mesa maha knrudan ka pai rudan, kiya wada srhuqun pncungan knpriyux mari sapah niqan Elebeta. Kii bale pnhmaan so puniq pngerah ka “Rudan” daka “Mnarux”. Maanu ba nii? Ini mu ba klai lmngelung ka saya, malux tnrebu mndungus mngangah miyan kana, mtbale snhiyun daha kari nii, uka ta mggaluk ka ita.

Niqan kingal ali, rudan ka pai rudan di, ini qita doriq na ma asi naq ini klai lmngelung wada bnsiyaq knnuudus na (Kawas ciida, lmingis wada gedang ka tama mu, ma knteetu mnuuyas uyas mbasi; netur dmangal betaq paru ka lqlaqi, yaku bubu ge maha asi skadi laqi meniq lhebun mu), mcheryus sapah de, pqita ising maha mgparu qpahun ka nii. Kii mkknpriyux maruy sapah niqan Elebeta ciida, “Ini kparu ka baga,

pila uxe Senker hey.” (Kari pai rudan), knsse yang naq yami, bale ba mntena kari knrmaan na slaqi; “Ttingun su kingal btuku ka rupun, uka ba dungus na wa.” Uka ba beyax na ntuku pila. Kii naq niqan rseno ka tnsapah, lqlaqi mbtunux kiya wada psklawi hey ka kawas ciida, paanun na mosa sapah baro ma truma, ini osa smrai seediq. Bobo na wada theruy sapah paru, ani naq wada biciq rriku na, asi naq qulung maapa, ma mexun. Kii naq eguw seediq tnsapah, laqi na laqi ma lqlaqi mtlibu kssiyon na, ma ado mkmpkela dheran nniqan maha saan sblequn hei na ma thwayun ini asi kndudul uka beyax. Wano dmayo mangal iyu puqun bsiyaq mnarux ka seediq tnsapah, ani naq ini osa qmita ising klaali ka hey. Ani si sapah truma ma nganguc niqan qqahan, kii naqah ddaun, bsiyaq ba ini sbleyaq thido ka hey di.

Kneeguw ba kiicu na qqahan, ini dai uxe su naq pblaun. Ani naq niqan riso tnsapah, ma maha mqtehur ma pshengak ka riso, ma hari mspatun Kwongcim ka pai rudan, ani si wada mgsaadux ka hei na, uka brahan sbleyaq daka seediq tgbeyax memux hey. Memux kingal seediq ini ba klgelu, asi naq wada tnlhayen dmidil cnhdilan ma seediq mnangal snadu, maha na uxe dhekun

ka kbekuy knchedil ki bale miriq hey, ini ba sbleyaq de, maha naq skwirix hey duri. Kii so, eyux ba qqahun nniqan, mkarang mexun asi naq qtaun iya pktebuk tunux na ka pai rudan. Kii asi naq niqan kingal seediq qmlahang tunux na meniq bukuy, dilun na papak na pai rudan. Rngagun seediq memux bale qtai hari hini, qtai hari hiya, ini ba keeguw knksaan na riso qtehur, (Uxe riso mkere di) tena tanah kana dqeras na, mntena so hari Konpawciting peeyah pshengak hrenang, lmawa; “Trai ku trai ku, sbleyaq ku han.” Ini leexan ba mhedu kteetu qqahun na ma, nhari cmikul Rwngyi ka seediq tgteru, ma sblequn tloung ka pai rudan, ma teru seediq mpdayo dmidil Rwngyi moda neluk ddaun. Dehuk rhengun, mosa nganguc niqan teru qqahan ka neluk xiluy dungal, moda ddilun teru qqahun nii de kii dehuk eluw paru, seediq tgsepac de tena mgeriq rulu tmaru hiya di. Riso qtehur tmering paru ma kndalax gakac mexun na rulu truma ka pai rudan dungal, wada knama tmara rulu truma ka kingal seediq, maha na sblequn hnyegan na pai rudan, sbleyaq megul Ancentai. Seediq qmlahang ttdadal pqita ising maapa lubuy ma tloung berah. Kii, pgeriq rulu desun dha sapah ising ka pai rudan. Dehuk sapah ising, mosa msange rulu ka kingal seediq, cmikul

Rwngyi ka kingal, mosa meepah ooda ka kingal. Mhedu qmita mnarux, qbberah dungal. Matis Pasurianpiaw, mntexal dungal. Pqita Cingsngker, mntexal dungal. Nhari pqita ising Feyen, mntexal dungal. Ndaan knkingal nii, maha asi eyah lenglungan miyan; “Malux miyan ini kela lmngelung, maha naq uxe mkela mkkesa ka pai rudan kawas ciida?”

Ani naq eguw ba seediq dmmayo, mtbale lenglungan miyan qmita pai rudan, wano mggaalu, uka bale seediq rmengo kari smriqan ma kari naqah. So ka rudan na seediq, ini klai ka kiya di. Netur niqan kingal laqi mpahung, tnais ba maapa ma mangal pnatis pila sliqan tnsapah, prading smepu ma mpseyang; “Uxe su rnengo mesa uxe su mtange laqi hndure peni? Tutuy kkesa naq hwaun su lmawa mesa paani ku!” Hei ka muuwic na rudan, uxe laqi na, kseengun nii de, uxe mseyang naq wada thterun sapah kuung uka hidu ma asi ta osa di. Ani si uka naq beyax mkhuqil duri, wano qmita dqeras seediq. Knuudus betaq hini, ini sprui pntnaan kingal huling tnbugan Ciwawa!

So ni ku lmngelung, hmrinas maxal kawas mnarux Pacingsngcng, muman saadux hei ma qtehur hari hnyegan ka pai rudan, meniq sapah walu tgteru tntunan, ani

naq niqan Waiyuon qmlahang, klaali mgrebu mosa sbleyaq hei na, sreesa mosa Kwongyen qmita dangi, mntena dguyaq yayu hbaluc seediq ka qqahan ga. Niqan naq kingal ali, ani naq mkkesa tikuh rriqu duri de, asi lux mnarux de, qulung naq mlawa rulu maapa seediq mnarux hmadiuc. Netur, maha sqita, pqita, nhari pqita ising de, kneeguw ba mosa ma meyah kingal gndregan, hmuwa mesa spooda? (Ye ba maha klaan, bobo na maha niqan kesun chedil qpahun “Hmaql seediq”, smeepu qnpahan, smeun knchilan mangal pila, ado mangal kneguw pnsqraqil ga baro sapah walu ka rdrudan.)

Qnbahang ku, niqan kingal baki rudan daka qedil na meniq tgrima tntunan sapah walu (Ayo bale, bala ba tgrima tntunan) mkkere hayan, asi lux takur ma ryuxun buuc tpaqan na, muman ka mnarux na, kndalax ciida mosa ma meyah sapah ising. Mosa mnkingal ma meyah, qulung naq lmawa rulu maapa seediq mnarux, eguw pila snliqan, mkknbarux sapah paru niqan Elebeta daan seediq qrinuc dungal, uka seediq sruwa knbarux seediq rudan mnarux.

Tqiyen naq nheya hmrinas tqiyen Kin ma Ging, ani si ga meniq deriq kdere ma puting qhuni ka ttqiyen na.

Hndure hari niqan Elebeta ka sapah paru, ani naq niqan Elebeta maha baro ma truma, ini klai wada hmuwa di. Qulung naq niqan teru rima qqahan berah ka Elebeta, so hari uka qqahan de uxe mgsapah si, niqan qqahan ge kii mggaluk malu qnpahun na si pnrngagan malu nniqan mesa ka Telu. Seediq smalu sapah, uxe heya naq meniq, uxe daha snlmeyan ttqiyen rudan duri. Kiya

snalu na nniqan sapah truma ma rhengun, ani inu qnreqan na. Kawas hndure nii cmikun ooda niqan lenglungan smalu daan seediq qrinuc ka sapah bgurah paru, kii muman malu riyung, hawan bale rabang knpruwan eguw sliqan ka sapah daka qmita pngerah karac baro, malux kesun malu na dooyun ka baga na pkkerang rudan nrao?

評審心得

Patis pntasan nii, rmengo ndaan sapah paru daka sapah walu. Nniqan daha snpuwan snlmeyan nii ge, ini lngelung mesa “Ima ka meeniq tnsapah hini?” Kiya, matis ndaan bubu rudan ma spooda na rmengo nniqan daha ka ndaan na. Knrudan bubu na rudan de Mnriyung ini kbeyax hei ma gmtange seediq duri. Patis erueru kari Seediq ka nii, niqan ka srengo mu tikuh:

Matis kari Seediq: Spooda na matis pndungus kari ta ka erueru kari nii, kiya ango hari ka qnquwan pnatis na. Ndaan

matia tenaw ka qnuuqu hari, asi ka mnexal moda qmita ka malu. Dungus na matis ta “n” daka “ng” nii peni na, ini pntena pshengac, so ka “qulug” daka ka “qulu” nii.

Ooda erueru kari: Mnatis na patis nii. Wada na spooda lnlungan ta ita Seediq ka matis, so ka “Hawan bale rabang knpruwan eguw sliqan ka sapah daka qmita pngerah karac baro, malux kesun malu na dooyun ka baga na pkkerang rudan nrao?” Kiya kklaun bale, mekla riyung rmengo kari Seeddiq ka mnatis erueru kari nii.

這篇短文探討了現代城市公寓和大廈中面臨的挑戰，現有的生活設施並沒有為複雜的特殊需求提供足夠的考慮。作者以自己的阿嬤（祖母）為例，透過具體的生活場景和親身經歷，描述了阿嬤隨著年齡的增長，她的生活變得更加有限和依賴他人。本文是翻譯文學，以下針對族語翻譯者做幾點評析：

族語書寫：翻譯者已按照書寫系統來寫，沒有太多的錯誤。有錯誤的部分

是在電腦打字上忽略了再確認。其次是「n」與「ng」發音上有些差異，如文章裡的 qulung，書寫成 qulun。

翻譯技巧：翻譯者在文章內容表達上，是以部落族人的思維來詮釋。如「可惜屋價比仰望星辰還要浩瀚無邊，豈是耄耋之年那顫抖的手能摸上邊的？」因此，翻譯者程度上是擁有很好的族語能力。

評審簡介

曾珍美 Temi Puhuk

南投縣仁愛鄉南豐國小族語專職老師

十二年國教課程原住民族語文教材德固達雅賽德克語編輯委員

阿嬤與樓梯

著 / 簡媧

現今都會型住宅，不管是公寓還是大廈，對老者而言，都有可改善的空間；前者終將變成攀岩練習場，後者高高低低到處是小階梯，也像是一種暗算。

公寓房子的難題在於樓梯，多少老者的晚年生活毀在那幾層巉岩似的樓梯上。他們一居數十年，在此養兒育女，生根茁壯，習於周遭生活圈與老鄰居，不輕易他遷。體力尚健時，絕對不相信自己會「無能」到連兩層樓都爬不了，此時若有晚輩奉勸他們售屋另覓吉第，以圖謀老年計，必遭其斥責，搬出當年打日本、躲轟炸之狡兔身手加以駁斥。他們萬萬想不到這就是年輕與年老的分界，年輕時可以後空翻，老來，你翻一個看看！

三十年前我家北遷，購新建之公寓三樓，歡喜入住。當年一屋皆壯，阿嬤也只有七十，體力矯健，元氣飽足，猶能日日到今之內湖科學園區昔為小山老樹古厝的地方去運動，或一時興起，獨自搭火車回羅東買雞鴨魚肉（她覺得台北的肉不好）。我們沒人想到有一天阿嬤會老，也就一再錯失換購電梯大樓的機會。彷彿「老」與「病」是火星上的

土產，奇怪，如今百思不得其解，為何我們陷入集體愚蠢的狀態，深信此二字與我們無關。

有一天，阿嬤老了、盲了且出乎她自己意料地長壽了（當年，她哭我阿爸，口口聲聲哀歌：若將孫兒飼大，老母就欲來去找我的心肝子），下樓、就醫變成大工程。此時欲就近換購電梯大樓，「手骨沒哈泥大隻，錢不是蜆殼」（阿嬤語），我們自我怨嘆，果然如幼時她的預言：「嘴齒敲敲一米籠，沒三小路用啦。」掙錢的能力甚差。所幸家中有壯漢，當年被她電到「金摔摔」的那個孫兒，背她上下樓，不必求人。後來另遇透天厝，障礙雖然變小，仍然需背、抱，幸好人丁甚多，孫與曾孫圍繞，而且她似乎為了因應地形地貌讓自己的身體處於穩定且緩慢的衰頹狀態，家人只需代領慢性病藥，無須她常常就醫。但因室內室外有階，形成障礙，她已多年未能好好曬一場太陽了。

樓梯有多可怕，沒試過的人不能體會。雖說家中有壯漢，但壯漢也會變胖變喘，阿嬤只有四十多公斤，但已肢體變得僵硬，無法配合抱她的人的使力動

作。抱一個一動也不動的人，除非受過舉重訓練乃是奪牌國手，否則承受不住那百斤般的沉重感，稍一不慎，連自己也會扭傷。尤其，樓梯空間窄，橫抱需提防阿嬤撞到頭，於是需有一人在後面護嬤頭、抬嬤腳，提醒主抱者小心這裡、小心那裡，那胖丁（已非壯丁）才走幾階，已面紅耳赤宛如宮保雞丁，發出喘聲，喊著：「稍等稍等，我喬一下。」好不容易爬完樓梯，第三人趕快將輪椅推來，讓阿嬤好，三人左右協力抬輪椅過門檻，至院落，出鐵門前還有三階階梯，再抬過這三階才到大馬路，此時第四人已開車停靠妥當，那汗流浹背的胖丁再將阿嬤自椅中抱進車內，有一人已先進車內接應，將阿嬤的姿勢調好，綁好安全帶。負責陪醫的人背起包包坐前座，好，開車帶阿嬤去醫院。至醫院，一人去停車，一人推輪椅，一人辦事。看病回來，倒帶一遍。辦巴氏量表，再來一遍。看精神科，再來一遍。肺炎急診，再來一遍。每經歷一次，我們總會扼腕：「為什麼當年都沒想到阿嬤會有走不動的一天？」

雖然勞師動眾，我們對阿嬤的心念

純正，只有疼惜，絕對無人出怨言發粗語。至於別人家的老人，那可不見得。若有個火爆兒子，才背一下，即取出家庭帳本，開始清算鬥爭：「你以前不是說不必靠兒子嗎？你自己起來走啊幹麼叫我背！」老人家衰的是身體，不是腦袋，吃這頓排頭，豈能不恨自己擋淺在這暗無天日的牢房不如去死，偏偏連求死的力氣也沒有了，只能看人臉色。活到這種地步，真不如一隻吉娃娃寵物狗！

如是我聞，罹患柏金森症逾十年、肢體日漸僵硬且體型偏胖的老奶奶，住在公寓三樓，雖有外傭照顧，每日早晨出門復健、黃昏至公園會友，那樓梯像割人的刀山。有朝一日，連移步都難的時候，一有病痛，只能央救護車接送。如果，她的病需就診、回診、急診，一週內數度進出，該怎麼個安排法？（說不定，不久的將來會出現「搬入」粗工，按件計酬，秤重索費，以拯救無數被困在公寓樓上的老人家。）

如是我聞，某位老爺爺與太太住在公寓五樓（天啊，真的是五樓），原本硬朗，忽然摔倒換髓關節，旁加病症，自此流連醫院。每回進出，只能叫救護

車，所費不貲，欲另租無障礙電梯大樓，無人願意租給老病者。

金窩銀窩比不上自己的狗窩，偏偏這狗窩位在山崖邊、樹頂尖。

早年的電梯大樓，雖然上下有電梯，但不知何故，電梯前必有三五階階梯，

彷彿無階不成樓，有階才暗合步步高昇之中國風水理論。蓋房子的人，不是蓋給自己住，更不是蓋給老人住，故室內格局室外空間，處處有礙。近年推案的新大樓都有無障礙觀念，是一大進步，可惜屋價比仰望星辰還要浩瀚無邊，豈是耄耋之年那顫抖的手能摸上邊的？